

ŠEDESÁTINY PhDr. MILOŠE STEHLÍKA

V roce 1983 se dožil významného životního jubilea dlouholetý pracovník v brněnských památkových institucích, historik umění Miloš Stehlík.

Narodil se v Brně 14. listopadu 1923 a po maturitě na reálném gymnáziu v roce 1942 absolvoval jazykovou školu. Když byla po druhé světové válce znovu otevřena brněnská univerzita, zapsal si Miloš Stehlík na filozofické fakultě dějiny umění a klasickou archeologii. Už před ukončením studia nastoupil praxi na tehdejší Státní památkovém úřadě pro Moravu a Slezsko, kde ještě zastihl jeho dlouholetého přednostu architekta Stanislava Sochora, který uplatňoval v činnosti úřadu teoretické požadavky vídeňské umělekohistorické školy. Tak se Stehlík dostal již záhy do těsného sepětí s moravským památkovým fondem, jehož poznávání a zachování věnoval všechno své dosavadní úsilí jak na poli historie umění, tak v běžné památkářské praxi.

K závažným památkářským počínům, při nichž se projevila jubilantova hluboká znalost moravského umělekohistorického materiálu i osvojení zásad odborného přístupu k jeho zpracování a prezentaci, byla instalace mobiliáře na hradě Pernštejně, zámku ve Valticích a vstupní síně na hradě v Boskovicích. Soustředěný dlouholetý zájem věnovaný kounickému zámku ve Slavkově u Brna vyústil ve vytvoření zámecké obrazárny a rekonstrukci barokní zahrady s Giulianiho sochami. Všechny tyto i další rozsáhlé památkářské akce nutně vyžadovaly zhodnocení dochovaného materiálu umělekohistorickými metodami. Bylo to hlavně umění barokní epochy, ke kterému se Miloš Stehlík stále vracel a vrací, aby se v posledních letech pokusil o zpracování syntetického pohledu na moravské barokní sochařství. Již ve své dizertační práci se věnoval významnému zjevu mezi moravskými barokními umělci — sochaři Ignáci Lengelacherovi. Jestliže v oblasti barokní architektury dosáhlo umělekohistorické bádání jistých pokroků, pak stav poznání o moravském barokním sochařství a malířství byl v té době více než neutěšený. Kromě několika drobnějších příspěvků vlastivědného zaměření neexistovalo téměř nic, nač by mohla generace nastupující po druhé světové válce navázat.

Intenzivní studium písemných pramenů spojené s výzkumem v terénu začalo brzo přinášet výsledky. V roce 1955 shrnul Miloš Stehlík působení Jiřího Františka Pacáka na Moravě, dva roky nato se věnoval rozboru dochovaného díla Matěje Václava Jäckela ve Zďáře nad Sázavou a od té doby neminul rok, ve kterém by nerozmnožil znalosti o moravském barokním sochařství o nové atribuce a pohledy. Z rozsáhlejších prací je nutné uvést alespoň studii o moravském díle sochaře Jiřího A. Heinze, publikovanou ve Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity v roce 1962, detailní rozbor moravského působení G. Giulianiho uveřejněný v tomtéž sborníku roku 1972 a práce věnované moravské a rakouské tvorbě Zahnerové, Kohlové, Sattlerové, Böhmové, Fritschové, Nesmannové, Paganové, Oberové a dílům sochařské rodiny Zürnů. Dílčí pohledy na jednotlivé osobnosti moravského barokního sochařství shrnul jubilant v roce 1976 v syntetickém Nástinu dějin sochařství 17. a 18. věku na Moravě. V posledních letech vyvrcholila jubilantova odborná činnost prací na druhém svazku Dějin českého umění vydávaných Ústavem teorie a dějin umění ČSAV v Praze, kde je členem autorského kolektivu. Podílel se také na činnosti mezinárodní komise pro dějiny barokního umění ve střední a východní Evropě. Na jejích sympozích, konaných v Polsku, přednesl závazné referáty o klasicizujících tendencích a o italských vlivech v moravském barokním sochařství, v nichž postihl tyto fenomény v širokých evropských souvislostech.

Své bohaté znalosti z oboru dějin umění a památkové péče předává Miloš Stehlík již po léta dalším generacím historiků umění. V roce 1956 byl totiž pověřen výukou památkové péče a zناlectví na katedře dějin umění filozofické fakulty brněnské univerzity, kde dosud aktivně působí, a kde v průběhu let vedl množství závěrečných prací zabývajících se zejména barokní fází moravského uměleckého vývoje. Soustavná pozornost věnovaná sochařským a malířským dílům nutně přinesla nezbytnost řešení otázek spojených s jejich zachováním dalším generacím. V oblasti restaurátorských prací se jubilant vždy orientoval na důsledné uplatňování památkových zásad při posuzování kvality jednotlivých restaurátorských akcí. Tato

kritéria prosazoval i při vedení a oponenturách diplomových prací na restaurátorské škole Akademie výtvarných umění v Praze.

Dlouholetá Stehlíkova činnost vždy oscillovala mezi ryze odbornou formou zpracování památkového fondu a jeho praktickou ochranou. Obojí — oblast interpretace uměleckého díla a určování nových atribucí i praktickou činnost historika umění v památkové péči — však vždy chápal a chápe jako hledání životní pravdy; památky jako organická součást životního prostředí jsou dílem lidských generací a nejuplněji mohou vypovídat o osudech, názorech, úspěších i strastech svých tvůrců. Proto také památková péče a dějiny umění ve svém prapůvodním smyslu jsou Stehlíkovi jedním z výrazů onoho věčného hledání kořenů lidského bytí. Památky jako nositelé různých významů prodlužují lidskou existenci, ale stejně jako člověk sám nemohou trvat neomezeně.

Vratislav Nejedlý